

mm

FARMAKOLOJİ

Veteriner Hekimlikte Kullanılan
Başlıca İlaçlar

Fasikül : 4

YAZAN

Prof. Dr. Nurettin Mazhar ÖRTEL

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Farmakoloji Kürsüsü Profesörü

ONGUN Kardeşler Matbaası
1967 - ANKARA

5.1
ÖKT

615.1 ÖLT

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ECZACILIK FAKÜLTESİ YAYINLARI NO: 16

FARMAKOLOJİ

Veteriner Hekimlikte Kullanılan
Başlıca İlaçlar

Fasikül : 4

YAZAN

Prof. Dr. Nurettin Mazhar ÖRTEL

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Farmakoloji Kürsüsü Profesörü

ONGUN Kardeşler Matbaası
1967 - ANKARA

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Sindirim Sistemi Hastalıklarında Kullanılan Başlıca İlaçlar	1
Anber kabuğu	1
Cascarille	1
Cortex cascarillae	1
Anber kabuğu esansı	1
Essence de cascarille	1
Oleum cascarillae	1
Anber kabuğu hulâsası	1
Extrait de cascarille	1
Extractum cascarillae	1
Anber kabuğu tentürü	1
Teinture de cascarille	1
Tinctura cascarillae	1
Cıvan perçimi	1
Herbe de millefeuille	1
Herba millefolii	1
Kara hindiba otu	2
Aslan dişi	2
Racine en feuille de dent de lion	2
Radix taraxaci cum herba	2
Maydanoz tohumu	2
Fruit de persil	2
Fructus petroselini	2
Maydanoz esansı	3
Essence de persil	3
Oleum petroselini	3
Apiol	4
Sateri berri	4
Serpolet	4

	<u>Sayfa</u>
Herba senphylli	4
Şeytan tersi	4
Hıttı	4
Ase fétide	4
Asa foetida	4
Şeytan tersi suyu	4
Aqua asae foetidae	4
Şeytan tersi tentürü	4
Teinture d'ase fétide	4
Tinctura asae foetidae	4
Şeytan tersi esansı	5
Essence d'ase fétide	5
Oleum asae foetidae	5
Şiddetli Uyarıcı Tesire Malik Baharlılar	5
Siyah hardal tohumu	5
Moutarde noir	5
Sinapis semen	5
Sentetik hardal esansı	6
Essence de moutarde synthétique	6
Oleum sinapis	6
Hardallı ispirto	6
Alcool de moutarde	6
Spiritus sinapis	6
Kara büber	6
Poivre noir	6
Piperis nigri fructus	6
Kübabe	7
Cubèbe	7
Cubebae fructus	7
Zencefil	9
Racine de gingembre	9
Rhizoma zingiberis	9
Kakule	9
Cardamome	9
Cardamomi fructus	9
Mide salgısını nötürliyen ilâçlar	10
Sodyum bikarbonat	10
Neutralisantia	10
Gaz Emen ilâçlar	10

	<u>Sayfa</u>
Absorbentia	10
Kalsine magnesi	10
Magnesium karbonat	10
Amonyum klorür	10
Amonyak mahlülü	10
Ammoniaque liquide	10
Liquor ammoniae	10
Tersip edilmiş kalsiyum karbonat	11
Hazırlanmış tebeşir	11
Carbonate de chaux précipité	11
Craie préparée	11
Calcii carbonas precipitatum	11
Fermantasyona Karşı Kullanılan İlaçlar	11
Antifermantatifs	11
Antifermantativa	11
Kreolin	11
Merküro klorür	11
Kalomel	11
Geviş getirten ilaçlar	11
Ruminatoria	11
İpeka kökü	11
Altun kök	11
Amonyum karbonat	12
Carbonate d'ammonium	12
Ammonii carbonas	12
Terementi esansı	13
Akçöpleme rizomu	13
Veratri rizomu	13
Recine de varaire	13
Racine de varaire	13
Rhizoma veratri	13
Veratri tentürü	13
Teinture de vétrate	13
Teinture de varaire	13
Tinctura veratri	13
Çiydem tohumu	14
Semence de colchique	14
Colchici semen	14
Çiydem tentürü	14

	Sayfa
Teinture de colchique	14
Kusturucu tartar	15
Kusturucu tartar	14
Öd Salgısını Arttıran İlaçlar	15
Cholagogues	15
Cholagoga	15
Kusturucu İlaçlar	15
Emétiques	15
Emetica	15
Veratrin	15
Akçöpleme rizomu	16
Kusturucu tartar	16
İpeka kökü	16
Kusmayı Önliyen İlaçlar	16
Antémétiques	16
Antemetica	16
İyod tentürü	16
Kokain hidroklorat ve nitrat	16
Prokain	16
Peremesin	16
Nautisan	17
Sürgütler	17
Sinameki yaprağı	17
Feuille de séné	17
Sennae folium	17
Mürekkeb sinameki infüsyonu	18
İnfusion de Vienne	18
İnfusum sennae compositum	18
Müshil enva	18
Espèces purgatives	18
Species laxantes	18
Sinameki macunu	18
Electuarium sennae	18
Sennatin	19
Golfin	19
Baryum klorür	19
Chlorure de baryum	19
Barii chloridum	19
Bariomyl	20

	<u>Sayfa</u>
Barisol	20
Pilokarpin hidroklorat	20
Nitrat	20
Fisostigmin sülfat	21
Arekolin hidrobromat	21
Eseridin, Eseridin tartarat	23
Cesol ve Neu-Cesol	23
Lentin	23
Doryl	23
Antelmentik (Helmentlere karşı kullanılan) ilâçlar	23
Erkek eğrelti otu rizomu ve preparatları	24
Distol	24
Filinol	24
Egelin	24
Flix - Neu	24
Hepatol	25
Distex a, ...	25
Distex b, ...	25
Ecobol	25
Kamala	25
Camala	25
Camala	25
Felfelek	25
Noix d'aréc	25
Semen arecae	25
Arekolin hidrobromat	26
Nemural	26
Kuso çiçeği	27
Fleur de couso	27
Flores koso	27
Nar ağacı kabuğu	27
Pikrik asid	28
Acide picrique	28
Acidum picricum	28
Acidum picronitricum	28
Bakır oksid	28
Oxyde de cuivre	28
Cuprum oxydum	28
Kabak çekirdeği	28

	<u>Sayfa</u>
Graine de pépon	28
Semina cucurbitae	28
Afalon kapsülleri	28
Kloroform	28
İgitol	28
Distomosan	29
Karbon triklorür	29
Hexachloréthane	29
Perchloraethan	29
Sesquichloratum	29
Distosan	29
Boviverm (Meiners)	29
Helmidrast (Marienfelde)	30
Serapis (Aubing)	30
Vermocanin (Meiners)	30
Distofajin	31
Vermolin	31
Karbon sülfür	31
Sulfure de carbon	31
Carboneum sulfuratum	31
Arsenios asid	32
Terementi esansı	32
Santonin	32
Kenopod esansı	33
Kenopodyumu Havi Antelmentik İlâçlar	34
Vermolin	34
Antelmin	35
Phenothiazine	35
Thiodiphenilamine	35
Vermozan	35
Efuron	36

SİNDİRİM SİSTEMİ HASTALIKLARINDA KULLANILAN BAŞLICA İLÂÇLAR

İnsan Hekimliğinde kullanılan baharlı ilâçlardan başka Veteriner Hekimlikte ayrıca aşağıdaki maddelere de başvurulur :

ANBER KABUĞU, Cascarille, Cortex cascarillae

Euphorbiaceae «Sütlüğüngiller» familyasından batı Hind'de (Bahama adası, Küba) yetişen Croton elutaria'nın kabuğudur. Terkibinde bir esans, cascarilline denilen acı bir madde (glikozit) ve fazlaca miktarda reçineyi ihtiva eder. Aynı maksadla kullanılır. Aynı zamanda mide ve barsak atonilerinde, fermantasyonlarda antifermantatif özeliğe de sahiptir.

Ticarette :

1) **ANBER KABUĞU ESANSI**, Essence de cascarille, Oleum cascarillae

Fizik özellikler: Sarıdan yeşilimtrak renge kadar değişen hafif baharlı lezzetli bir esansdır.

2) **ANBER KABUĞU HULÂSASI**, Extrait de cascarille, Extractum cascarillae

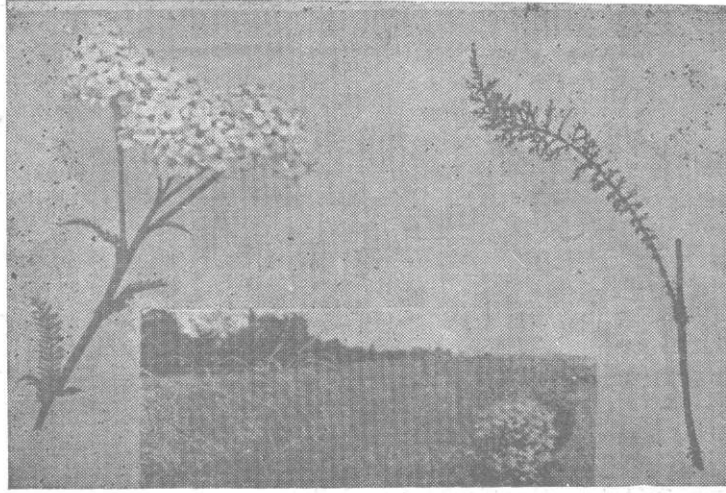
3) **ANBER KABUĞU TENTÜRÜ**, Teinture de cascarille, Tinctura cascarillae

Anber kabuğu İnsan Hekimliğinde de az miktarda olmak üzere iştah açıcı ilâç olmak üzere (1,0-2,0 günde birkaç defa toz veya infüzyon şeklinde) mide ve barsak nezlelerinde kullanılır; büyük miktarları kolaylıkla kusma, uykusuzluk ve baş ağrısı hasil eder.

CIVAN PERÇİMİ, Herbe de millefeuille, Herba millefolii

Ankara Üniversitesi
Eczacılık Fakültesi
Kütüphanesi

Compositae «Bileşikgiller» familyasından Achilea millefolium'un çiçek açma mevsiminde toplanmış kurutulmuş, hafif baharlı kokulu, acı ve biraz tuzlu lezzetli toprak üstü aksamıdır.

ŞEKİL 1. ACHİLEA MİLLEFOLİUM

Terkibinde acı lezzetli olan Acilliin glikozidi ile Achillea asidini ihtiva eder. Stomahik olarak kullanılır.

KARA HİNDİBA OTU (Aslan dişi), Racine en feuille de dent de lion, Radix taraxaci cum herba

Kara hindiba otu Compositae «Bileşikgiller» familyasından Taraxacum officinale'nin çiçek açmadan evvel toplanan kısımları ile birlikte kökleridir. Terkibinde Taraxacine acı maddesi ile reçine, albumin ve bol miktarda kalsyum ve potasyum tuzlarını ihtiva eder.

Kullanılması: Stomahik ve diyüretik olarak kullanılır.

MAYDANOZ TOHUMU, Fruit de persil, Fructus petroselini

Umbelliferae «Maydanözgiller» familyasından Petroselinum sativum'un olgun tohumlarıdır. Terkibinde maydanöz esansını «oleum petroselini» ihtiva eder.

ŞEKİL 2. TARAXACUM OFFICINALE

Tesir ve kullanılması: Stemahik, antispasmodik olarak (spazmlı mide - barsak sancılarında) ve atların böbrek yanğısında kullanılır.

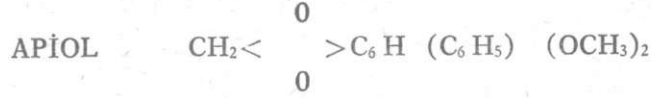
Dıştan : Kanatlı hayvanların derilerinde yaşayan parazitlere karşı antiparaziter olarak kullanılır.

Bundan başka maydanoz yapraklarının infusyonu tarafımdan yapılan tecrübelerde köpek ve kedilerin kusmalarına karşı başarı ile antiemetik olarak kullanılabilir (ÖKTEL).

Başlıca preparatları:

MAYDANOZ ESANSI, Essence de persil, Oleum petroselini

Fizik özellikler: Yoğunca, sarıdan soluk yeşile kadar değişen renkte, özel baharlı kokulu ve lezzetli bir yağdır.

Fizik özellikler: Uzun, renksiz ibreler olup, suda hemen hiç erimez; alkol ve eterde erir.

SATERİ BERRİ, Serpolet, Herba serphylli

Labiatae «Ballıbabagiller» familyasından Thymus serphyllum'un çiçekli gövdesidir.

Tesir ve kullanılması aynıdır.

ŞEYTAN TERSİ (Hıltıt), Ase fétide, Asa foetida

Umbelliferae «Maydanozgiller» familyasından Ferula soylarının bilhâssa Ferula alliace'nin reçineli zamkıdır. İran ve Afganistanda yetişir.

Şeytan tersi, sarı sincabî renkli, sarmısak kokusuna benzer kokulu, acı lezzetlidir.

Tesiri: Antispasmodik ve antelmentik özelliklere sahiptir.

Kullanılması: Spazmalarda, bilhassa atların spazmlı mide-barsak sancılarında ve köpeklerin gençlik hastalıklarında (sinirsel şekilde) kullanılır.

Terbibinde eteriğ yağ, reçine ve zamk ihtiva eder. Bunların oranı türlerine ve hazırlanış tarzlarına göre çok değişir. Ortalama olarak % 6-9 eteriğ yağ, % 70 kadar reçine, % 50 kadar zamk ihtiva eder.

PREPARATLARI :

ŞEYTAN TERSİ SUYU, Aqua asae foetidae : 1 damla şeytan tersi esansının 100 k. kaynar suda çalkalanmasile elde edilir.

ŞEYTAN TERSİ TENTÜRÜ, Teinture d'ase fétide, Tinctura asae foetidae

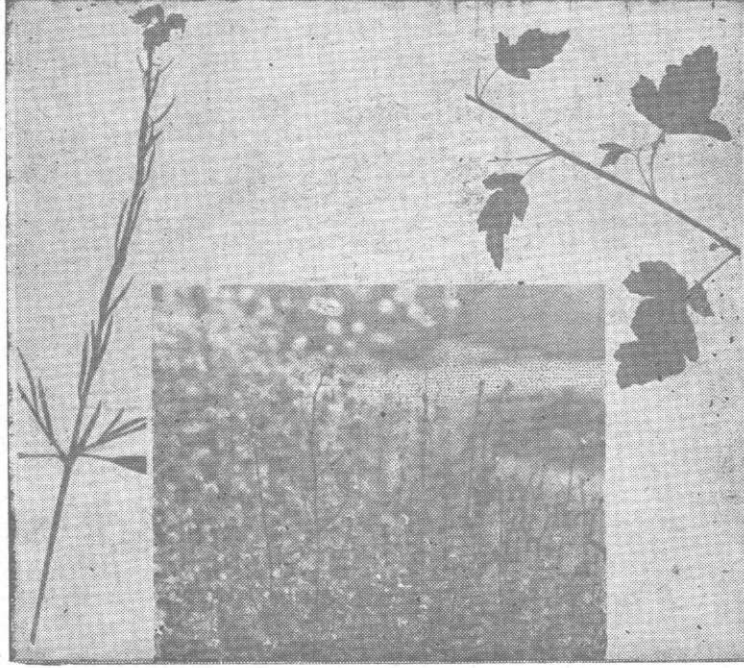
ŞEYTAN TERSİ ESANSI, Essence d'ase fétide, Oleum asae foetidae

Tentürü dıştan kanatlı hayvanların yaralarına karşı koruyucu bandajlar tarzında kullanılır. Son senelerde iyi bir yara ilâcı olarak övülmektedir.

ŞİDDETLİ UYARICI TESİRE MALİK BAHARLILAR

SİYAH HARDAL TOHUMU, Moutarde noir, Sinapis semen

Cruciferae «Turpgiller» familyasından Brassica nigra'nın olgun tohumudur.

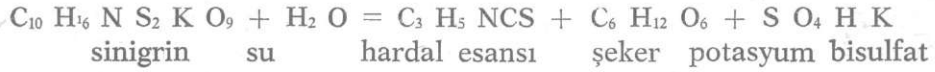

ŞEKİL 3. BRASSICA NİGRA

Siyah hardal tohumu hemen kürrevî (yuvarlak) şekilde 1 - 1.5 mm çapındadır, test açık kırmızı esmerden koyu kırmızı esmere kadar değişen renkte olup lupla bakıldıkta şebekeli oyuklu ve bazen beyaz pulludur.

Siyah hardal tohumu kokusuzdur, fakat su ile ezilirse hardal esansı gibi kokar, lezzeti önce zeytî (yağlı) ve hafif ekşimsi, sonra keskin yakıcıdır.

Siyah hardal tohumu tozu yeşilimtrak sarı renklidir. Terkibinde sinigrin glikozidi ile myrosine fermentini ihtiva eder. Su ile muamele edildikte :

PREPARATLARI :

SENTETİK HARDAL ESANSI, Essence de moutarde syntétique,
Oleum sinapis

Fizik özellikler: Berrak, renksiz veya sarımsı renkli, keskin ve göz yaşartıcı kokulu, ziyayı şiddetle kıran ve polarize ziyaya dokunmayan bir sıvıdır. Islak turnsol kâğıdına karşı nötürdür. Suda pek az erir ; 7-8 k. dilüe alkolde erir. Mutlak alkol, eter, amilalkol, benzol, petrol eteri, kloroform ve karbon sülfür ile her oranda karışır.

HARDALLI İSPİRTO, Alcool de moutarde, Spiritus sinapis

Hardalın alkoldeki % 2 oranındaki eriyiğidir.

Tesiri: Dıştan : Uyarıcı, yangı hasil edici ve antiseptik özelliklere maliktir. İçinden : Az miktarda alındıkta mide ve barsak salgısını ve idrar atımını arttırır.

Kullanılması: Dıştan : Akciğer yangınlarında, pleuritis'lerde, ineklerin doğumdan evvel ve sonraki arka kısım felçlerinde vs. de deriyi uyarmak maksadı ile kullanılır.

KARA BÜBER, Poivre noir, Piperis nigri fructus

Piperaceae «Karabibergiller» familyasından Piper nigrum'un olmadan evvel toplanıp kurutulmuş meyvasıdır.

Kara büber yuvarlak, sapsız, pek buruşuk, siyah esmer renkli ve takriben 5 mm çapındadır. Meyvanın cidarı «çeperi» tohuma yapışık-tır; bu tohumun büyük bir kısmı beyazımsı sincabi renkli bir perispermadan teşekkül etmiştir; perispermanın dışı sert içi daha ziyade unlu-dur; bunun ortasında takriben 1 mm büyüklüğünde gayrimuntazam bir boşluk bulunur. Tohumun tepesinde perisperma içinde küçük ve ta-

mamile neşvünema bulmamış (gelişmemiş) embriyonu havi küçük bir endosperma vardır.

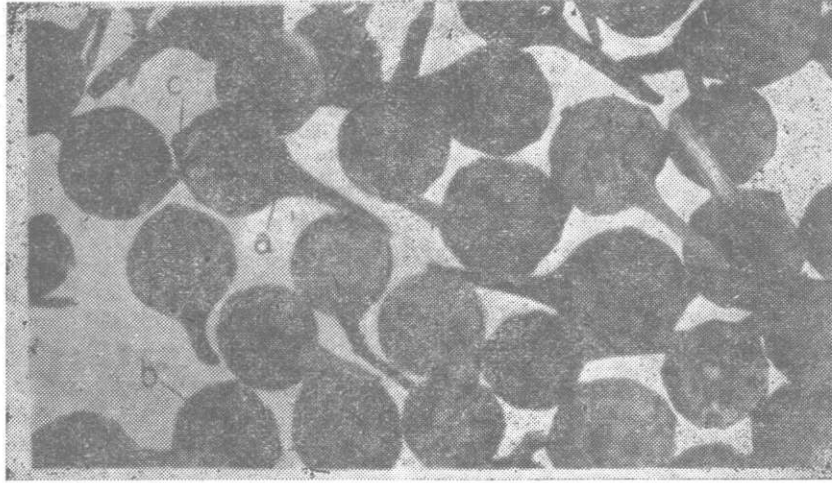
Kara büber keskin aromatik kokulu, yakıcı ve acı lezzetlidir. Tozu esmerimtrak sincabî renklidir. Meyvanın terkininde kara büber esansı ve piperin alkaloidini ihtiva eder.

T e s i r i: Mide ve barsak özsuyunun uyarılmasından bu özsuların salgılanmalarını artırır, idrar boşaltımı da kısmen çoğalır. Yüksek miktarları gastroenteritis (mide ve barsak yangısı) hasıl eder.

K u l l a n ı l m a s ı: Stomahik, diyüretik ve afrodisyak (sek-süel çalışmaları arttıran ilâç) olmak üzere kullanılır.

KÜBABA, Cubèbe, Cubebae fructus

Piperaceae «Karabübergiller» familyasından piper cubeba'nın henüz tam olmadan toplanıp kurutulmuş meyvasıdır.

ŞEKİL 4. CUBABAE FRUCTUS

Kübabe 4-5 mm çapında, yuvarlak şekilde, sincabî esmerden sincabî siyaha kadar değişen renkte, ekseriya çok buruşuk olup tepesinde 3-5 tane az çok belli stigmol parçaları vardır; kaidesi 5-10 ekseriya 6-8 mm uzunluğunda, 1 mm ye kadar kalınlıkta, sap gibi uzanmıştır. Tulâni (uzunluğuna) maktağında (kesitinde) 0,4-0,5 mm kalınlığında

bir perikarp görülür, meyvanın içinde perikarla yalnız kaidesinde birleşmiş tek tohum vardır. Tohumun büyük bir kısmı perispermadan ibaret olup bunun içinde ve tepe tarafında küçük bir endosperma ortasında küçücük bir embriyon mevcuttur, fakat olmamış meyvalarda endosperma ve embriyon çok defa belli olmayacak kadar büzülmüştür.

Kübabe aromatik keskin kokulu, baharlı ve oldukça acı lezzetlidir. Tozu esmer renklidir. Reçine, nişasta, sabit yağın yanında % 10-15 kadar esans, kübabe asidi ve kübabin (cubabine) ihtiva eder. Bu madde tıpkı piperin gibi tesire maliktir.

Tesiri: Uyarıcı, baharlı tesirli, ekspektorans ve sindirimi ek-site edici özelliklere sahiptir. Yüksek miktarları mide ve barsak yangısı hasıl eder.

Kullanılması: (nadir olarak) kronik bronşitlerde, mide atonilerinde, idrar yolunun enfeksiyonlu hastalıklarında, sığırların lenkorrhoe'lerinde kullanılır.

ŞEKİL 5. ZİNGİBER OFFICINALE

ZENCEFİL, Racine de gingembre, Rhizoma zingiberis

Zingiberaceae «Zencefilgiller» familyasından Zingiber officinale'nin olgun rizomudur.

Zencefil rizomu sarımtrak sincabî renkte, aromatik yakıcı lezzetlidir. Terkibinde zencefil esansını ihtiva eder.

Preparatlarından esansı, tentürü ve şurubu vardır.

Diğer hususları karabüberin aynıdır.

Zencefil İnsan Hekimliğinde de mide kuvvetlendirici (tonik) ve sindirim kolaylaştırıcı buharlı ilâç olmak üzere 0,5-1 g miktarında, bundan başka terkibinde demir ihtiva eden terkiplerde lezzet düzeltici ilâç olarak, keza ağız gargaralarında ve diş tentürü olmak üzere kullanılır.

Zencefil esansına likör imalinde baş vurulur.

KAKULE, Cardamome, Cardamomi fructus

Zingiberaceae «Zencefilgiller» familyasından Elettaria cardamomum'un tam olmazdan biraz evvel toplanmış ve kurutulmuş meyvasıdır.

Malabar kakulesi 10-15 mm ve nadiren 20 mm uzunluğunda, 8-10 mm genişliğinde, açık sarıdan sincabî sarıya kadar değişen renkte, boyuna çizgilidir, enine kesiti üç yuvarlak köşeli ve meskenlidir; kabuğu ince, kuru, sert ve lezzetsizdir; bazan yukarı ucunda perigon bakiyesi kısa bir çıkıntı bulunur. Ortasında bulunan plasentanın her meskeninde iki gayrı muntazam sıra üzerine küme halinde birbirine yapışık takriben 4-8 tohum mevcuttur, bu tohumlar tazyik ile kolayca birbirlerinden ayrılabilir.

Tohumlar 2-3 mm uzunluğunda, esmere, gayrı muntazam köşeli, enine kırışmış ve pek serttir; üzerinde ince, hemen renksiz ve zar gibi bir aril vardır.

Malabar kakulesi şiddetli aromatik kokulu, baharlı ve yakıcı lezzetlidir.

Diğer hususları karabüberin aynıdır.

MİDE SALGISINI NÖTÜRLEYEN İLÂÇLAR

(Neutralisantia)

SODYUM BİKARBONAT (Fasikül 2, Sayfa 80 e bak.)

GAZ EMEN İLÂÇLAR, (Absorbentia)

KALSİNE MAGNESİ (Fasikül 2, sayfa 90 a bak.)

Tesiri: İçerden alındıkta mide özsuynunu nötürler; 1 g kalsine magnesi 1094 sm³ karbon dioksit emer. Hafif antiseptik özeliğe de maliktir. Fazla miktarları sürgüt olarak tesir eder.

Dıştan kurutucu etkiye sahiptir.

Kullanılması: Dıştan : Örtücü, kurutucu, hafif antiseptik serpmeye tozu olarak kullanılır. Arı veya talk ve likopod tozu ile birlikte yaş ekzamalarda ve yanıklarda su ile yahut da pasta şeklinde,

İçerden : akut karın şişkinliklerinde, mide ve barsak kanalının asit fermentasyonu ve parçalanma olaylarında antacidum olarak ve akut asit zehirlenmelerinde zehir bozan olmak üzere kullanılır. Metal zehirlenmelerinde ve bilhassa arsenikle zehirlenmelerde zehir bozan vazifesi görür.

MAGNESYUM KARBONAT (Fasikül 2, sayfa 90 a bak.)

Tesiri: Kalsine magnesi gibidir. Yalnız gaz absorbe edici ve asidlik giderici tesirleri ondan zayıftır. Büyük miktarları sürgüt olarak etkir.

Kullanılması: Yanık yaralarına ve yaş ekzamalara karşı dıştan örtücü olarak kullanılır. İçerden obstipasyon yahut sürgüne bağlı gaz ve asit teşekkülünde ve dizanteri tarzındaki sürgünlerde, bilhassa genç hayvanlarda, idrar torbası taşlarında, keza osteomalansi ve kusmalarda kullanılır.

AMONYUM KLORÜR (Fasikül 2, sayfa 136 ya bak.)

Amonyum klorür sığır ve koyunların tympanie'lerinde, rumenin felcinde gaz absorbe edici olarak kullanılır.

AMONYAK MAHLÛLÛ, Ammoniaque liquide, Liquor ammoniae

Yüzde 9,94 - 10 amonyağı (NH₄, M. t. 17.032) havidir.

Fizik özellikler: Berrak, renksiz, keskin ve nafiz kokulu, uçucu bir sıvıdır; alkol ile her oranda karışır; turnsol kâğıdını şiddetle mavileştirir.

Amonyak mayii nadir olarak sığırlarda ruminatorium -(geviş getirci ilâç)- maksadile 10-30 g miktarında ve 50-100 misli soğuk su ile karıştırılarak, atların gaz sancılarında da aynı tarzda bol miktarda soğuk su ile birlikte 8-15 g verilir.

TERSİP EDİLMİŞ KALSYUM KARBONAT (Hazırlanmış tebeşir),
Carbonate de chaux précipité (Craie préparée), Calcii carbonas precipitatus

Fizik özellikler: İnce, beyaz, kokusuz, lezzetsiz, mikroskopik billürlardır; suda hemen hiç erimez, alkolde erimez.

Tebeşir tabiatta kireç taşı, mermer taşı şeklinde ziyadesile yaygındır. Organizmada bilhassa kemiklerin, dişlerin, yumurta kabuğunun terkbine dahildir.

Tesiri: Kalsiyum azlığı veya yokluğu dolayısıyla husule gelen hastalıklarda plâstik olarak kullanılır. Mide asidliğini nôtürleyici, idrarı alkalileştirici özelliklere maliktir.

Kullanılması: Mide asidesini gidermek suretile stomachik olmak üzere midenin tabii olmayan fermentasyonlarında acı ve muhafî ilâçlarla birlikte kullanılır. Sürgünlerde peklik yapıcı, raşitizm (rachites) ve osteomalasie gibi kemik hastalıklarında osteoplâstik olarak, asidlerle olan zehirlenmelerde asiditeyi nôtürleştirdiğinden zehir bozan olarak kullanılır.

FERMANTASYONA KARŞI KULLANILAN İLÂÇLAR

Antifermanatifs, Antifermantativa

Bu maksadla kullanılan ilâçların başlıcaları şunlardır :

KREOİN. (Antiseptik ve dezenfektan ilâçlara bakılması).

MERKÜRO KLORÜR (Kalomel) (Antiseptik ve dezenfektan ilâçlara bakılması).

GEVİŞ GETİRTEN İLÂÇLAR, Ruminatoria

İPEKA KÖKÜ (Altun kök). (Fasikül 2, sayfa 83 e bakılması).

Tesiri: İpeka kökü ve emetin bir kapiller zehiri olup deri ve mukozalar üzerine uyarıcı olarak etkiyerek dermatitis (deri yangısı), conjonctivitis, gastroenteritis, laryngitis ve bronchitis hasıl eder. Mide

mukozasını uyarmakla tepkisel (merkezî değil) kusma yapar. Parenteral yolla toksik miktarı kusma doğurur. Atlarda toksik miktarlar kusma ve sürgün husule getirir. Küçük miktarlar bronş mukozasının salgısının artmasını ve sulanmasını mucib olur. Ekspektorasyon bronş kaslarının felci ile olur. İpeka kökü havi olduğu emetin ile amipler üzerine etkili bir ilâçtır.

Kullanılması: Kusabilen hayvanlar için (kedi, köpek ve domuzlar) lâtif bir kusturucudur. Bundan başka geviş getiren hayvanların rumen şişkinliklerinde ve kronik mide nezlelerinde ve öd boşaltıcı olarak da sarılıklarda ve karaciğer hastalıklarında kullanılır.

AMONYUM KARBONAT, Carbonate d'ammonium, Ammonii carbonas

Amonyum karbonatın terkibi her zaman bir değildir, ya amonyum

bikarbonat $O = C < \begin{matrix} ONH_4 \\ OH \end{matrix}$ veyahut amonyum bikarbonatla

amonyum karbaminat $O = C < \begin{matrix} NH_2 \\ ONH_4 \end{matrix}$ katışığından ibarettir ve takriben % 21-23 amonyoğa tekabül eder.

Fizik özellikler: Renksiz, sert, kesif, yarı şeffaf, amonyak kokulu, amonyak gibi ve tuzlu lezzetli parçalar veyahut beyaz bilüri tozdur; suda yavaş yavaş fakat tamamile erir; ısıtılınca uçar; gliserinde erir; alkolde yalnız amonyum karbaminat erir.

Tesiri: Uyarıcı, yangı doğurucu, sinir sistemi ve kalb üzerine eksitan özelliklere maliktir. Kanda karbon dioksidi çevrilir ve bu sebeple solunumu uyarır ve salgısını arttırır. Mukoza ve deri üzerine de uyarıcı tesir yapar. Yüksek miktarları strikninde olduğu gibi kasların tetanik spazmlarını hasil eder. Bundan başka nötürleyici ve antiseptik tesirleri de vardır.

Kullanılması: Uyarıcı olarak zafiyet hallerinde, enfeksiyonlu hastalıklarda, kalb ve beyin çalışmasını arttırmak maksadile tehlikeli kan kayıplarından sonra, narkotik zehirlenmelerde, barsak ve rumen felçlerinde kullanılır.

Kısaca söylemek icabederse amonyum karbonat iyi bir ekspektorans, diyüretik, stomachik, ruminatorium ve diaforetik -(terletici)- dir.

TEREMENTİ ESANSI (Fasikül 2, sayfa 142 ye bakılması).

Terementi esansı geviş getiren hayvanların rumen atonilerine karşı kullanılır.

AKÇÖPLEME (Veratri) **RİZOMU**, Racine de varaire (Racine de vératre), Rhizoma veratri

Akçöpleme rizomu Liliaceae «Zambakgiller» familyasından Veratrum album'un esmer sincabimtrak renkli sekiz santimetre uzunluğunda ve 2 - 3 santimetre kalınlığında rizomudur.

Veratri rizomu keskin ve acı lezzetli olup terkinde başlıca fazlası ile zehirli özeliğe malik protoveratrine'i ihtiva eder.

ŞEKİL 6. VERATRUM ALBUM

VERATRİ TENTÜRÜ, Teinture de varaire (Teinture de vératre),
Tinctura veratri

Veratri tentürü sincabimtrak siyah renkli acı lezzetli bir sıvıdır.

T e s i r i : Veratrinin aynıdır. Stomahik olarak bilhassa geviş getiren hayvanların sindirim bozukluklarında, rumen şişkinliğinde, akut ve kronik mide nezlelerinde geviş getirici olarak, domuzlarda kusturucu olmak üzere dekoksasyon tarzında (rektal 0,5 - 2,0 : 100) kullanılır.

Veratrin, Geviş getiren hayvanların rumen atonilerinde 0,03 miktarında deri altı yolla verilir. Keza tentürü baryum klorür ile birlikte içerden kullanılır.

Rp. Chlorure de baryum	Keza Dana, koyun ve keçiye :
Teint. de vératre a a 15,0	Rp. Acide chlorhyd. dilué
Eau dist ad. 200,0	Teint. de vératre aa 250
S. iki defada keten tohumu	S. Günde üç tatlı kaşığı bir
meseresi içinde	miktar su içinde

ÇİYDEM TOHUMU, Semence de colchique, Colchici semen

Çiydem tohumu Liliaceae «Zambakgiller» familyasından Colchicum autumnale'nin olgun tohumudur.

Çiydem tohumu hemen yuvarlak şekilde olup göbek kordonu kalıntısından dolayı biraz sivricedir. Kalınlığı 2-3 mm, rengi donuk kırmızı esmer ve pek sert tanelerdir. Tohumun endosperması kalın karnî ve kirli beyaz olup üzeri ince bir zarla örtülüdür. Endosperma içinde çok küçük ve dik vaziyette duran embriyon dış zara yakın ve kamkulanın karşısında bulunur.

Çiydem tohumu hemen kokusuz çok acı irkiltici lezzetlidir. Terkinde kolşisin (Colchicine) $C_{22}H_{25}O_6N + 1/2 CHCl_3$ (% 0,2-0,4) ve kolşisein (Colchicine) alkaloidlerini ihtiva eder.

ÇİYDEM TENTÜRÜ, Teinture de colchique, Tinctura colchici

Çiydem tentürü sarı renkli ve acı lezzetli bir sıvıdır; hacmi kadar su ile bulanır.

T e s i r i : Ağrı dindirici, yangı azaltıcı, fermentasyon giderici, barsak hareketlerini uyarıcı, merkezi sinir sistemi felç edici, öd salgısını arttırıcı ve ruminatorium tesire maliktir.

ŞEKİL 7. COLCHICUM AUTUMNALE

KUSTURUCU TARTAR (Fasikül 3 de o bahse bakılması)

Kusturucu tartar orta miktarda geviş getiren hayvanlarda geviş getirici olarak kullanılır.

ÖD SALGISINI ARTTIRAN İLÂÇLAR

Cholagogues, Cholagoga

Veteriner Hekimlikte bu maksadla sodyum sülfat, suni karlsbat tuzu, sodyum salisilat, sodyum benzoat gibi tuzlarla ravend rizomu, sarısabur, podofillin, calapa tuberi gibi ilâçlar kullanılır.

KUSTURUCU İLÂÇLAR

Emétiques, Emetica

İnsan Hekimliğinde kullanılan ilâçlardan başka :

Veratrin. Kusturucu olarak odmuzlara deri altı yolla 0.02 - 0.03 g miktarında ve 4 sm³ alkolde eritilerek,

Akçöpleme rizomu. Yine domuzlara aynı maksadla 0,5 - 2,0 dekoksion tarzında ve lavman suretile,

Kurturucu tartar. Domuzlara 1 - 2 g, köpeklere 9,2 - 0,3 g kedilere 0,15 - 0,2 g,

İpeka kökü. Per os domuzlara 1 - 3,0, köpeklere 1 - 3,0, kedilere 0,25 - 0,75 g, miktarında kullanılır.

KUSMAYI ÖNLEYEN İLÂÇLAR

Antemetiques, Antemetica

Bunlar kısmen Arabistan zamkı, kitre zamkı gibi zamklarla müsilajlar ve kokain, prokain, benzokain vs. gibi emolien ve anesteziik ilâçlar olup mide mukozasının duyarlılığını gidermek ve uyarılmış olan mide mukozası ile besin maddeleri arasında muhatî bir zar teşkil etmek suretile besin maddeleri ile mide mukozasının temasını kesmek suretile, kısmen de barbital, fenobarbital, premesin, nautisan, morfin, euco dal, kloreton gibi med. oblongata'daki kusma merkezi üzerine hipnotik etki yapmakla kusmayı gideren maddelerdir.

Başlıcaları : Barbital, fenobarbital, kokain, prokain, benzokain, adrenalin, kloroform aynen İnsan Hekimliğinde de kullanılırlar. Kréolin, iyod tentürü, lugol mahlûlü 1k iyod, 2 - 5 k. potasyum iyödür ve 50 - 200 k. su) tercihan küçük hayvanların kusmalarına karşı (bozuk ve ayrışan gıdalarda) kullanılır.

İyod tentürü küçük hayvanların kusmalarına karşı damla miktarında (bir miktar su içinde), lugol mahlûlü ve kerolin yine damla miktarında ve su yahut muhatî eriyikler içinde verilir.

Kokain hidroklorat ve nitrat küçük hayvanların kusmalarında (köpeklere 0,05 g) kullanılır. Aynı maksadla kokain (hidroklorat veya nitrat) İnsan Hekimliğinde de kusmalara karşı içerden (0,03) g miktarında verilir.

Prokain de yine aynı miktarda kullanılır.

Peremesin. Zararsız, kusmayı önleyen bir preparattır.

Ticarete 0,1 g lık tabletler halinde bulunur. Köpeklerin otomobil ile nakillerinde kusmanın önünü almak maksadile önceden profilaktik olarak 1 - 2 tablet kullanılır. Keza post narkoz (narkozdan sonra) kusmaları önlemek için de narkozdan evvel hastaya verilir.

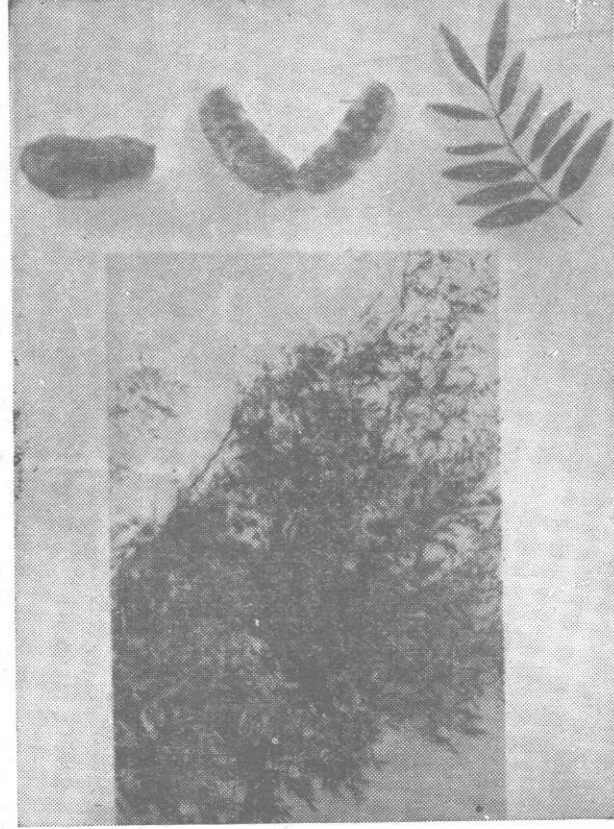
Nautisan. Bu da merkezî tesirle kusmayı önleyici özeliğe malik bir preparat olup ticarete granül, perl (inci), kapsül (jelâtin kapsül), şaf şekillerinde bulunur.

Granülü tatlı kaşığı, perli 1-3 tane, şafı da duruma göre günde 1-5 adet olmak üzere kullanılır.

S Ü R G Ü T L E R

SİNAMEKİ YAPRAĞI, Feuille de séné, Sennae folium

Leguminosae «Baklagiller» familyasından *cassia angustifolia* ve *cassia acutifolia*'nın çift pennat olan yaprağının kurutulmuş yaprakçıklarıdır.

ŞEKİL 8. CASSIA ANGUSTIFOLIA

Sinemaki yaprağı iki yüzü açık yeşil renkli, 5 sm ye kadar uzunlukta, 2 sm ye kadar genişlikte, kısa saplı, mızrak biçimli, hafif tüylü, yukarı nihayetinde sivri ve kaidesinin iki yarısı az asimetriktir.

Sinemaki yaprağı hafif ve hususi kokulu, önce tatlımsı, sonradan hafif acı ve irkiltici lezzetlidir. Yaprakların terkinde antraglikozitlerinden katartın asidi, emodin (Sennae - Emodin), Krisofan asidi, reçine ve muhat bulunur.

Sinemaki yapraklarında bulunan oksimetilantrakinon (emodin ilh.) miktarı % 1 kadardır. Meyvaların terkihi yaprakların terkinine benzer. Yalnız oksimetilantrakinon biraz daha yüksekçe (% 1.33) görünüyor.

Sinamekinin tesiri şiddetli sürgütlerinkine benzer. İnsanlarda 1 - 2 g, 6 saat sonra sancı ile amel verir. Alkol ile yıkanırca sancı veren madde ayrılıyor. Kronik kabızda devamlı kullanılabilir.

Sinemaki tozu 1 - g, şurubu 10 - 20 g, hulâsası 0,1 - 0,8 g, seyyal hulâsası 1 - 5 g verilir.

Veteriner Hekimlikte küçük hayvanlarda sürgüt tesir yapar (kattartın asidinden ötürü). Sinameki alındıkta idrarın rengi krisofan asidinden dolayı sarıya boyanır.

PREPARATLARI :

MÜREKKEB SİNAMEKİ İNFUSYONU, Infusion de Vienne, Infusum sennae compositum

T e r k i b i : 5 k. rezene, 10 k. sinameki yaprağı, 10 k. kudret helvası, 10 k. potasyum - sodyum tartarat, yeter miktar sudan ibarettir.

Mürekkeb sinameki infusyonu, berrak, esmer, rezene kokulu ve tuzlu tatlımsı lezzetli bir sıvıdır.

MÜSHİL ENVA, Espèces purgatives, Species laxantes

T e r k i b i : Orta incelikte doğranmış sinameki yaprağı 32 k., mürver çiçeği 20 k., dövülmüş rezene 10 k., dövülmüş anason 10 k., potasyum tartarat 5 k., tartarik asid 3 k., su 13 kısımdır.

SİNEMAKİ MACUNU, Electuarium sennae

T e r k i b i : Sinameki yaprağı, demirhindi ve şurutpan ibaretir.

SENNATİN. Bu emodin ihtiva eden bir sinameki preparatıdır. Terkibinde % 50 oranında sinameki bulunur. Sürgüt olmak üzere hayvanlarda (sancılarda) deri altı veya kas içi zerk suretile kullanılır. Yalnız deri altı kullanıldıkta ekseriyetle ağırlı bir şişlik hasil eder. Bu sebepten kas içi zerk tercih olunur. Tesir 6 saat sonra kendini gösterir.

GOLFİN. Golfın Eucodaldan sonra kullanılmaya başlıyan ve onun yerini alan bir preparattır. Bunun diğer ilâçlardan farkı sempatik sinire etkimemesi (yani salivasyon hasil etmemesi) ve barsaklarda husule gelen spazmları gidermesidir. Şu halde memleketimizde sık sık hayvanlarda görülen spazmlı mide - barsak sancıklarına -(atlara)- karşı çok iyi bir ilâçtır.

Ampuller içinde olan bu ilâçtan atlara deri altı 20 sm³ şırınga suretile verilir. Bu ilâcın peristaltizmi arttırıcı kudreti de fazladır.

BARYUM KLORÜR, Chlorure de baryum, Bari chloridum
 $Ba Cl_2 + 2 H_2O$

Fizik özellikler : Renksiz, havada bozulmayan, safihalar şeklinde billûrlardır; 2,5 k. 20° deki suda, 1,5 k. kaynar suda erir; alkolde hemen hiç erimez.

Baryum klorür, baryum karbonatın hidroklorik asitle muamelesinden elde edilir.

Tesiri : Baryum klorürün vena içi kullanılması ile barsak kaslarını uyarıcı etkisi 1895 yılında **Dieckerhoff** tarafından tesbit edilerek atların sancıklarında kullanılması övülmüştür.

Kullanılması : Atların sancıklarında ve özellikle obstipasyon sancıklarında, kum sancısında, şişkinliklerde, sığırların rumen felcinde sürgüt olarak, hazımsızlıklarda, gazlı şişkinliklerde ruminatorum olarak kullanılır.

Kullanılış şekli : Atlara % 10 eriyik tarzında vena ya yavaş yavaş şırınga edilmek suretile kullanılır. Bu takdirde etkisi 2-3 dakikada başlar ve 2-6 saat kadar sürer. İçerden (Per os) kullanılmalarında tesirinin başlaması ilâç şekline göre değişir. Eriyik şeklinde verildiği takdirde tesir kullanılmadan 15-45 dakika sonra, bol ve macun tarzında verildikte 1/2-2 saat sonra barsakların boşalması husule gelir. İrkiltici etkisinden ötürü deri altı yolla kullanılmaz. Anf

ölüm tehlikesinden dolayı atlarda az miktarlar halinde kullanılması uygundur. Kalb zafiyetinde, genel zayıflıklarda, fiyevrili hallerde kullanılması doğru değildir.

D o z u :

	<u>At</u>	<u>Sığır</u>	<u>Geviş g. k. hayvanlar</u>
Per os	3 - 10,0 0,25 - 0,75	5 - 15,0 0,3 - 1,0	1 - 3,0 —

BARIOMYL. Organik baryum tuzunun bir eriyiği olup ampuller içinde olmak üzere ticarete bulunur. Ampuller 1,4 g bariomyl ve 10 g suyu ihtiva eder. Almanyada atların sancılarında baryum klorür yerine kullanılmaktadır. Evvelce hastaya yumuşatıcı ilâçlar verilir ve sonra vena içi olarak bariomyl zerk edilir. Ağır kolon ve barsak obstipasyonlarında önce istizin veya lentin kullanılır.

Bariomyl enjeksiyonu ağır olarak yapılmalıdır. 9 k. su ile dilutasyonu daha uygundur. Buna karşılık bariomyl tedavisinde de ölüm olayları kaydedilmiştir. Bu sebepten en uygun tarz ilâci aralarla şırınga etmektir. Önce 2 gramı edilir ve 10 dakika sonra kalanı verilir.

BARİSOL.

T e r k i b i : Baryum klorür, arekolin hidrobromat, veratrin, hidrokolorik asid, tütün hulâsası.

T e s i r i : Sindirici ve geviş getirici etkilere maliktir.

K u l l a n ı l m a s ı : İştahsızlıklarda, sindirim bozukluklarında, rumen ve barsak atonilerinde, tympanie'lerde kullanılır.

D o z u : Her üç şaatte bir iki çorba kaşığı dolusu 3/4 litre pelin infusyonu veya muhat içinde çalkanarak verilir.

Bunlardan başka Veteriner Hekimlikte sürgüt olarak aşağıdaki ilâçlar da kullanılır.

PİLOKARPİN HİDROKLORAT, PİLOKARPİN NİTRAT (Fasikül 2, sayfa 48 e bakılması.)

K u l l a n ı l m a s ı : Veteriner Hekimlikte :

1) Hidrops, akut hidrosefalus, furbur (arpalama) gibi eksüdat ve transüdat teşekkülü halinde emilmeyi arttırmak maksadıyla deri altı-

na şırınga suretile kullanılır. Kronik hidrosefalüslerde iyileşme elde edilemez, yalnız bazan geçici olmak üzere duygunun geri dönmesini mucibolabilir.

2) Sürgüt olmak üzere atların obstipasyonlarında, deri altı şırınga suretile kullanılır. Tesirinin daha kuvvetli olması ve fiyat itibarile ucuzluğu dolayısı ile arekolin tercih edilmektedir.

Bundan başka pilokarpın deri altı şırınga suretile geviş getiren hayvanların rumen zafiyetlerinde, karın şişkinliklerinde ve kronik hazımsızlıklarında da kullanılır. Özofagusun yabancı cisimlerde ve balgam söktürücü olmak üzere de solunum hastalıklarında, miyotik olarak pupille genişlemelerinde de baş vurulur.

Kalb ve akciğer hastalıklarında kullanılmamalı yahut gayetle az miktarda verilmelidir. Pharyngitis ve tetanozda da kullanılması doğru değildir. Çünkü hayvanlarda yutma zorluğu bulunduğundan boğulma tehlikesi hasıl edebilir. Koyun ve keçiler pilokarpine karşı hassas olduklarından bunlarda kullanılması doğru değildir. Gebe hayvanlarda yavru atımını mucibolduğundan verilmemelidir.

FİSOSTİGMİN SÜLFAT (Eserin sülfat), Fisostigmin salisilat

(Eserin salisilat) (Fasikül 2, sayfa 44 ve 45'e bakılması),

Fisostigmin sancı ilacı olmak üzere Veteriner Hekimlikte kullanılır.

Mide ve barsakların besinsel ve gazlı şişkinliklerinde, (gaz sancısı) fazla şişkin bulunan mide ve barsakların yırtılmalarına sebep olabilir. Spazm sancılarında barsak kanalının patolojik olarak kontraksiyonunun artması sonu ağrı da artar, barsak boğulması ve vaziyet değişmesi husule gelebilir. Gebe hayvanlarda yavru atımı tehlikesi vardır. Kısarak, inek ve köpeklerde yavru atma eserin enjeksiyonundan sonra bir netice olarak görülür. Tympanie'de, kronik hazımsızlıklarda, sığırların ilerlemiş akciğer tüberkülozlarında yan etkisinden ötürü kullanmak doğru değildir. Aynı tarzda anfizemli (solugan) atlarda bronş salgısını arttırması dolayısıle akciğer ödemi ve boğulma yapar. Eserinle zehirlenmelere karşı atropin veya hiyosin kullanılır.

Atropin fisostigminin hasıl ettiği miyozeyi giderir, fakat tersi tesir yâni atropinle genişlemiş bulunan pupille fisostigminle tam bir şekilde daralmaz.

AREKOLİN HİDROBROMAT (Fasikül 2, sayfa 50 ye bakılması)

T e s i r i : Arekolin, pilokarpinde olduğu gibi sekrotorik parasempatik lifleri uyarır. Atlarda 0,01 - 0,05 deri altı zerkten 5 dakika sonra tükruk-, ter-, bronş- ve sindirim bezlerinin salgıları başlar ve salgılanma uzun müddet sürer. Bu suretle vücut su kaybeder, kan yoğunlaşır ve dokularda, vücut boşluklarındaki sıvı toplantıları emilir.

Düz kashı organlar ve bilhassa mide ve barsaklar eksite olunur (peristaltizmin artması ve sürgün) ve sidik torbası boşalır (idrar tutukluklarında kullanılması). **Deri altı yolla verilen sürgütlerde etki hemen bir çeyrek saat sonra husule gelir. Halbuki per os kullanılanlarda evcil büyük hayvanlarda barsakların çok uzun oluşu (tahminen beden uzunluğunun 20 - 27 misli) dolayısıyla yarım - bir gün beklemek icabeder ve ilâçtan beklenen sonuç alınmadığı takdirde geçen kıymetli zaman bir daha geri dönmez.**

Arekolin spazm sonu husule gelen obstipasyonlarda (peklik), bu arada atların ince barsak obstipasyonlarında kullanılması kontre endique'dir. Çünkü arekolin spazmları şiddetlendirir. Keza mide şişkinliklerinde de ruptur (yırılma) tehlikesinden dolayı kullanılmamalıdır.

Ticarette 0,05 - 5 gramlık 10 ampullük ambalajlar halinde bulunur.

K u l l a n ı l m a s ı :

- 1) Sıvı çekici ilâç olmak üzere furbürde, akut hidrosefalüs'de,
- 2) Hususile atların hemoglobinemilerinde,
- 3) Dıştan göz hastalıklarının tedavisinde miyotik (pupille daraltıcı ilâç) olmak üzere iritislerde % 0,5 - 1 eriyik şeklinde ve damla tarzında,
- 4) Sürgüt olarak atlara deri altı yolla,
- 5) Köpeklerin helmentlerine (bilhassa şeritlerine karşı per os fazlaca miktar su içinde Kg vücut ağırlığına 1 - 2 mg hesabile,
- 6) Sığırların tüberkülozlarında sürtünme sedasını aşıkârlaştırdığı cihetle bir teşhis vasıtası olarak,
- 7) Az miktarı ekspektorans olarak,
- 8) Koyunların paraziter mide hastalıklarına karşı 0,03 - 0,05 g,
- 9) Atlara stomahik olmak üzere deri altı 0,02 g verilir.

10) Kediler arekoline karşı hassas olduklarından bunlarda kullanılmamalıdır.

ESERİDİN, Eseridin tartarat (Fasikül 2, sayfa 46 ya bakılması).

Eseridin tartarat sürgüt olarak atlarda 0,5, sığırdada 0,6, koyun ve keçilerde de 0,05 g deri altı yolla kullanılır.

CESOL ve **NEU-CESOL** (Fasikül 2. sayfa 47 ya bakılması).

Tesiri ve kullanılması: Neu - cesol bezlerin çalışmalarını artırır ve peristaltizmi çoğaltır. Deri altı zerkten sonra (2-5 dakika sonra) şiddetli savilasyon yapar ki bu 1,5 saat kadar sürer. İdrar salgısı da nisbeten artar. Kalb, solunum ve vücut ısısı üzerine etkimez.

Ticarette eriyik ve tablet şeklinde bulunur. Tabletleri ve 5sm³ lük ampulleri 0,8 g Nue - cesol'ü ihtiva eder. z

Cesol ve Nue-Cesol genel olarak atların şişkinlik, obstipasyon ve romatizma sancılarında, furbürde, akut beyin yangısında (cüsseli ve orta büyüklükteki atlara 0,8, cüssesi küçük atlara 0,5, taylara 0,25-0,5 g) kullanılır.

LENTİN (Doryl) (Fasikül 2. sayfa 44 e bakılması).

Lentin, asetilkoline nazaran daha kuvvetli tesire maliktir ve bugün bilinen kolin esterleri içinde en yüksek etkiye sahiptir. Lentin (diğer isimleri ile Doryl, Carbacolum, Carbacholin ve Atonyl) Veteriner Hekimlikte birisi büyük hayvanlara mahsus olmak üzere % 0,1, diğeri de küçük hayvanlar için % 0,01 yoğunlugunda eriyik şeklinde bulunur. Deri altı yolla kullanılır. Parasempatigi (bunların uçlarını) uyarır, böylece bezleri ve bilhassa tükürük ve mide salgılarını çoğaltır, aynı zamanda mide, -barsak, -döl yatağı kaslarının hareketlerini de çoğaltır. Göze tesiri myotique (pupille darlatıcı) dır. Tesiri arekolinden kuvvetlidir.

Sürgüt olarak deri altı zerk suretile (atlara 1-3, sığırlara 1-4-8, dana, koyuna 0,25-0,50 g büyük hayvanlara mahsus % 0,1 lik eriyiğinden, köpek ve kediyeye de % 0,01 lik eriyiğinden 0,5-4 köpeğe, 0,5 kediyeye verilir.)

ANTELMENTİK (Helementlere karşı kullanılan) **İLÂÇLAR**

İnsan Hekimliğinde kullanılan ilâçların büyük bir kısmına Veteriner Hekimlikte de baş vurulur.

Bu arada :

ERKEK EĞRELTİ OTU RİZOMU VE PREPARATLARI (Fasikül 2, sayfa 126 ya bakılması).

Erkek eğreltiotu rizomu şeritlere müessirdir. Bundan başka geviş getiren hayvanların oksiyürlerine karşı da tesirlidir. **M a r e k'e** göre g. g. hayvanların distonun hepaticum'un sebep olduğu kelebek hastalığında filiks maddesi (filiks asidi, filisin) benzolde eritilerek verildiği takdirde tedavi eder.

Hulâsasıdan per os büyük köpeklere 2-5-8 g, küçük köpeklere, kedilere ve tavşanlara 0,2-1,0, kanatlılara, (tavuklara) 0,02-0,1 g miktarında olmak üzere, en iyisi kapsül içinde, yahut macun veya hap şeklinde (her hap 0,5-1 g) yahut da mide sondası ile ve evvelce hayvana diyet yaptırılmaksızın verilir ve ilâcın kullanılmasından 6 saat sonra bir müshil (kalomel, sinameki yaprağı, sarısabur, sodyum - magnezyum sülfat) verilir.

Hulâsadan : Sığır ve koyunların distomatozlarına (kelebek hastalıklarına) tesiri kat'i değildir.

Filiks preparatları : Son yıllarda kelebek hastalığına karşı birçok sayıda filiks preparatları ve bileşikleri aynı tesire malik diğer antelmentiklere, ezcümle klorlanmış karbonlu hidrojenlerle çeşitli markalarla ticarete çıkarılmıştır.

DİSTOL. Tahminen % 50 oranında ham filisinin benzoldeki eriyiği olup jelâtin kapsüllerde bulunur. Sığırlara mahsus olan kapsüller 4 g ham filisin ve benzolü ihtiva eder. Sığırlara 3-15 g, koyun ve keçilere 1,5-2 g, miktarında verilir. Bu preparat birçok yönden teyid edilmiştir.

FİLİNOL. Filisinin benzoldeki bir eriyiği olup kelebek hastalığına karşı distolde olduğu üzere iyi tesire maliktir. Jelâtin kapsüller içinde bulunur. Koyunlara bir defalık dozu 4 g, iki günde bütün miktarı 6 gramdır.

EGELİN. Filiks maddesile karbon tetraklorürün bir bileşiği olup koyunlarda itimada değer bir ilâçtır. Mecmu miktarı (dozu) 6 g olup bir defada verilebilir.

FLIX - NEU. Benzer fakat tehlikeli bir bileşiktir. Koyunlarda zehirlenmelere sebep olabilir.

HEPATOL. Filiksin kanala etken maddesi ve benzolle bir bileşimidir.

DİSTEX, a. Sığırlara mahsus ve dikloretilen, trikloretilen, filisin ve benzolden mürekkep olup 50 Kg. vücut ağırlığına karşılık 10 sm³

DİSTEX, b. Koyunlara mahsus olup karbon tetraklorür, filisin, benzol ve parafinden mürekkeptir. Koyunlara 2 - 8 sm³ miktarında kullanılır.

ECOBOL. Yüksel yoğunlukta filiks ekstresinin klorlanmış karbon hidrojenlin bir bileşimidir. 3,5 sm³ lik jelâtin kapsülleri bulunur. Koyunlara bir kapsül verilir.

KAMALA, Camala, Camala

Euphorbiaceae «Sütleğengiller» familyasından Mallotus philipinensis denilen ağacın meyvalarını örten tüy ve bezlerden ibaret esmer kırmızı, lezzetsiz, kokusuz bir tozudur.

Bu bitki Hindistan, Çin ve Filipin adalarında yetişir. Kamala kırmızı bir reçinedir ki, etken madde olarak Rottlerine ihtiva eder. Bunun da bir florogluzin türevi olduğu tesbit edilmiştir.

Kamala suda erimez, sıcak alkol ve alkali sularda erir.

Tesir ve kullanılması: Kamala, şeritlere, solucanlara (atların) ve oksiyürlere karşı etkilidir. Küçük hayvanlarda parazitler 1 - 5 saatte, büyük hayvanlarda bir gün veya birkaç gün sonra düşer. Kamala tercihe değer bir antitenik olup aynı zamanda sürgüt özeliği de vardır.

FELFELEK, Noix d'aréc, Semen arecae

Palmae «Hurmalar» familyasından Areca catechou denilen bitkinin 7 sm uzunlukta ve yumurta biçimindeki yemişidir. Kestane büyüklüğünde, esmer renkli ve serttir. Terkibinde birkaç alkaloid bulunur. Bunlar : Arekolin, arekaidin, arekain, arekolidin, guakin ve guakalindir. Bunlardan en önemlisi arekolindir. Felfelek tozu açık kırmızı esmer renklidir.

Felfelek, (areka cevizi) bütün evcil hayvanlarda, ezcümle köpeklerde şerit (tenya) ve solucanlara (yuvarlak kurtlar) karşı fazlasile etken olup verilmesinden 1 - 5 saat sonra parazitleri düşürür. Verilmesinden 3 saat sonra defekasyon husule gelmediği takdirde bir sürgüt verilir. **Areka cevizi ekseriyetle kusma yapar.** Bu sebepten ötürü en iyisi kap-

süller içinde (ki her kapsül birer gram areka, kamala, hind yağı ihtiva eder) verilir.

Atların şeritlerine karşı **F u c h s** adındaki zat 1000 g felfelekten günde üç defa ikişer çorba kaşığı miktarının kepek çorbası içinde verilmesini kaydediyor. **F r ö h n e r**'in deneylerine göre günlük miktar (doz) olarak atlara 250, sığırlara 500 g tehlikeli değildir. Kanatlılarda etkisi bir çok yazarlarca yekdiğerine mütebayın (uyuşmaz) dır.

D o z u :

<u>At</u>	<u>Sığır</u>	<u>Tay</u>	<u>Dana</u>	5=7.5=10 sine
10 - 250,0	150 - 500,0	10 - 50,0	10 - 20,0	çiçeği ile yaşa göre
<u>Koyun</u>	<u>Kuzu</u>	<u>Keçi</u>	<u>Domuz yavrusu</u>	
5 - 10,0	3 - 5,0	5 - 15 - 20,0	3 - 10,0	
<u>Köpek</u>	<u>Kedi</u>	<u>Tavşan</u>		
5 - 20,0	2 - 5,0	2 - 4,0		
<u>Kaz ve Hindi</u>	<u>Ördek</u>	<u>Tavuk</u>		
1 - 2,0	1 - 2 - 3,0	0,2 - 2,0		

AREKOLİN HİDROBROMAT, (Fasikül 2. sayfa 50 ye bakılması.)

İyi bir şerit ilâcıdır. Sudaki eriyiği fiyat itibarile ucuz, tehlikesiz, dozese kolay ve şeritler üzerine etkisi çabuk ve kat'i olan bir ilâçtır. Verilmesinden sonra bazen kusma ve uyarma belirtileri hasıl edebilir, fakat bunlar çabuk geçer. Kusma olmasına rağmen etkisi görülür.

Rus bilginlerine göre vücut ağırlığı itibar nazarına alınmaksızın erişkin köpeklere 0,058 g (100 gr su içinde per os) verilir.

NEMURAL. Sentetik yol ile elde edilen beyaz, kokusuz, lezzetsiz bir toz olup bütün sestod (Cestodes) türlerine etken, suda kolaylıkla eriyen aynı zamanda sürgüt özeliğe de malik bir preparattır. Küçük hayvanların şeritlerine, koyun ve keçilerin paraziter mide hastalığına karşı iyi bir ilâçtır. Ateşli hastalıklarda, barsak nezlelerinde, kalb hastalıklarında, böbrek hastalıklarında ve çok genç hayvanlarda kullanılması doğru değildir.

Ticarette 0,15 g lik tabletleri at, sığır, koyun, keçi ve domuzlarda; 0,018 g lik tabletleri de köpek, kedi ve kanatlı hayvanlarda kullanılır.

D o z u :

0,018 lık tabl.

<u>Köpek</u>	<u>Kürk veren hayvanlar (1)</u>	<u>G.g.k. hayvanlar</u>
1/4 - 1 - 4 tabl.	1 - 2 tabl.	12 tabl.
<u>Keçi</u>	<u>Kedi</u>	<u>Kanatlı hayvanlar</u>
6 tabl.	1/2 - 1 tabl.	1/4 - 1/2 tabl.

Üç aylıktan küçük köpeklerde ve bir yaşından ufak kedilerde kullanılması doğru değildir. Verilmesinden 1/2 - 2 saat sonra parazitler düşmediği takdirde lavman yapılmalıdır. İlâç 4 - 8 - 10 gün sonra tekrarlanabilir.

KUSO ÇİÇEĞİ, Fleur de couso, Flores koso (Fasikül 2. sayfa 129 a bakılması).

D o z u :

<u>Koyun, Keçi ve Domuz</u>	<u>Kuzu</u>	<u>Köpek</u>
20 - 50,0	5 - 10,0(20 - 30,0)	10 - 25,0
<u>Kedi ve Tavşan</u>	<u>Kanatlılar</u>	<u>Güvercin</u>
2 - 5,0	0,5 - 1 - 2,0	0,2 - 0,5

Kusonun sürgüt etkisi olmadığından verilmesinden birkaç saat sonra bir sürgüt verilmelidir.

NAR AĞACI KABUĞU (Fasikül 2. sayfa 128 e bakılması).

Nar ağacı kabuğundan Veteriner Hekimlikte şeritleri düşürmede istifade edilir. Ya yalnız olarak maserasyon veya dekoksasyon şekillerinde ve kaideten diğer antelmentik ilâçlarla birlikte tertiplenir. Ekseriyetle kusma yapar.

D o z u :

<u>Büyük köpek</u>	<u>Küçük köpek</u>
20 - 50,0	5 - 20,0

(1) **Kürk veren hayvanlar** deyimi kürklerinden istifade edilen hayvanlar manasındadır.

PİKİRİK ASİD, Acide picrique, Acidum picricum (Acidum picronitricum)

Fizik özellikler: Açık sarı renkte, parlak, koksuz, pek acı lezzetli, billüri tozdur; 81 k. 20° deki suda, 9 k. alkolde, 44 k. eterde, 13 k. benzolde erir.

Tesiri: Antiparaziter, antiseptik ve büzüştürücü özelliklere maliktir. Toz şeklinde her karışımla parlayan bileşikler husule getirir.

Kullanılması: Geviş getiren küçük hayvanların şeritlerinde antiparaziter olarak kullanılır. Verilmesinden 2-3 saat sonra bir sürgüt verilmesi lâzımdır.

Dozu:

G. g. k. hayvanlara
0,1-0,2

BAKIR OKSİD, Oxyde de cuivre, Cuprum oxydum
Cu O

Siyah renkli, suda erimeyen tozdur. Köpeklerin şeritlerine karşı 0,05 g miktarında kullanılır.

KABAK ÇEKİRDEĞİ, Graine de pépon, Semina cucurbitae

Kabak çekirdeği köpeklerin şeritlerine karşı 20-50 g miktarında verilir. Tavuklarda da kullanılabilir, **yalnız kazlarda kullanılmaz.**

AFALON KAPSÜLLERİ. Terkibinde karbon tetraklorür bir benzo ester ile emülsiyon tarzında bulunur. Koyunlara antelmentik olmak üzere bir kapsül verilir.

KLOROFORM. (Fasikül 1, sayfa 34 e bakılması).

Kloroform antelmentik özeliğe de maliktir. Bilhassa şerit ve solucanlara karşı diğer ilâçlarla birlikte kullanılır.

Dozu: Köpeklere Kg. vücut ağırlığına karşılık 0,2 g miktarında verilir.

İGİTOL. Hap şeklinde bir preparat olup terkibinde % 62 heksakloreten (C₂ Cl₆) ve % 38 adsorbensi ihtiva eder.

G. g. k. geviş getiren küçük hayvanlar.

DİSTOMASAN.

T e r k i b i : Heksakloretan ve tetrakloretilenden müteşekkildir.

T e s i r i : Kelebeğe karşı antelmentik özeliğe maliktir.

K u l l a n ı l m a s ı : Geviş getiren hayvanların distomatozlarına karşı kullanılır.

Ticarette sıvı ve kapsül şekillerinde bulunur. Sığırlara ekseriyetle sıvı tarzında, koyunlara da kapsülünden verilir.

D o z u : Sığırlara vücut ağırlığına karşılık 10 sm³ miktarı yekdiğerini takibeden üç gün un çorbası içinde; koyunlara ağırlıklarına göre 2-6 kapsül verilir.

KARBON TRİKLORÜR, Hexachloréthane, Perchloraethan (Sesquichloratum)

Karbon triklorür, renksiz, billürî kâfura benzer kokulu bir cisimdir. Alkolde, yağlarda ve esanslarda kolaylıkla erir. Karbon diklorürle (C₂ Cl₄) birlikte olmak üzere Sığır, koyun ve keçilerin kelebeklerine karşı 50 Kg vücut ağırlığı için 20 g miktarında kullanılır. 10 g lık kapsüllerinden yekdiğerini takip eden 4 gün birer kapsül verilir. **Tedavi müddetince yağlı küsbelerin verilmesi doğru değildir.**

Önceleri tıbbî olarak Asya kolerasında (İnsan Hekimliğinde 0,2-0,5 g) kullanılırdı.

İlâcın kullanılmasından sonra iştah kaybolur ve süt miktarı azalır. Sütün kokusu ve lezzeti karbon tetraklorür, karbon diklorür ve karbon triklorür ve filiks hulâsasından sonra değişir (bunların tad ve kokularını alır.)

Distomasan ve Distopin, karbon triklorür, karbon diklorür ve klorlanmış aromatik maddelerin mayi parafin içindeki eriyikleridir. Distomum hepaticum'a karşı ve 50 kg vücut ağırlığına karşılık 10 sm³ miktarında kullanılır.

DİSTOSAN. Klorlanmış karkonlu hidrojenin benzol ve bitkisel yağ içindeki eriyiğidir. Koyunların kelebeklerine karşı kullanılır.

BOVİVERM. (Meiners)

T e r k i b i : Bakır sülfat % 3,0 Arsenios asid % 1,25.

Tesiri: Antelmentik özeliğe sahiptir.

Kullanılması: Sığırların şerit, solucan, mide kurtlarına karşı kullanılır.

Dozu: Sığırlara per os 30-50 sm³, koyunlara 10-20 sm³ 1/2-litre su içinde olmak üzere verilir.

HELMİDRAST (Marienfelde).

Terkibi: Klorlu hidrojeni havidir.

Tesiri: Antelmentik özeliğe maliktir.

Kullanılması: Şerit, solucan ve kıl kurtlarına karşı kullanılır. Kanatlı hayvanlarda aç karna olmak üzere gençlere bir kapsül, altı aylıktan yukarı olanlara iki kapsül verilir.

İki aylıktan küçük olanlarda ilaç kullanılmamalıdır.

SERAPİS (Aubing).

Terkibi: Karbon tetraklorürü ihtiva eder.

Tesiri: Vermisid etkiye maliktir.

Kullanılması: Cerapis preparatları özellikle distom (kelebek) hastalığına karşı kullanılır.

Dozu: Ağızdan: Koyunlara sıvı serapis taze hazırlanmış olan un kolası (unun su ile hazırlanan koyuca kıvamlı suspansiyonu) -ve ultra-serapis kapsülü (tedavi için bir kapsül) sığırlara Neo-Serapis sıvı yerine taze hazırlanmış olan un kolası içinde, Panserapis kapsülü (50 kg/3 kapsül), bütün hayvanlar için Panserapis -tozu taze hazırlanmış un kolası içinde olmak üzere kullanılır.

VERMOCANİN (Meiners).

Terkibi: Arekolin ve gliserini ihtiva eder.

Tesiri: Antelmentik özeliğe maliktir.

Kullanılması: Köpeklerin şeritlerine karşı kullanılır.

Dozu: Ağızdan yemden birkaç saat sonra bir defa olmak üzere 10 sm³ I-III kuvvette olandan (hayvanların büyüklüklerine nazaran) bir kaşık şekerli su içinde verilir.

DİSTOFAJİN. Memleketimizde hazırlanan ve terkinde karbon tetraklorürü ve mayi parafini (1,35 sm³ karbon tetraklorür + 0,45 sm³ mayi parafin) ihtiva eden bir peraparattır.

Koyunlara bir kapsül, sığırlara 3 kapsül (kelebek hastalığına karşı) verilir.

VERMOLİN. Yerli bir spesiyalitedir. 10 sm³ lik renkli şişelerde bulunur.

T e r k i b i: Karbon tetraklorür ve Lindane ile imal edilmiş yağlı bir maddedir. 100 sm³ lik bir şişede 20 sm³ karbon tetraklorür ve 10 g Lindan mevcut olup geri kalan kısmı yağlı bir maddedir.

Vermolin, Kelebek hastalığına karşı deri altı yolla kullanılır.

Vermolin, kelebek hastalığına (Distomatosis) akciğer stronjilozu, mide ve barsak parazitlerine karşı kullanılır. Deri altı yolla zerk edilir, kana karışarak parazitlere tesir eder. Yalnız terkinde karbon tetraklorürü ihtiva ettiğinden aşağıdaki önemli hususa da dikkat etmek lâzımdır.

Karbon tetraklorür tedavisinde hastalara proteinden zengin besinler verilmesi ve hayvanlarda hipokalsemik durumun mevcudiyeti tehlike doğurabilir. Bu sebepten hastalara bir hafta evvelinden yeşil gıda verilmeli, kalsiyum azlığı da tedaviden önce giderilmelidir.

D o z u :

1 yaşından yukarı sığırlara	20 sm ³
1 » aşağı danalara	10 sm ³
Koyun ve keçilere	5 sm ³
Kuzulara	2 sm ³
Köpeklere	1 sm ³
Kedilere	0,5 sm ³

İlâç tek doz halinde deri altı yolla kullanılır.

KARBON SÜLFÜR, Sulfure de carbon, Carboneum sulfuratum
C S₂

Karbon sülfür, renksiz, uçucu, keskin aromatik lezzetli ve etere benzer kokulu bir sıvıdır. Kolaylıkla ateş alır. Serinde ve karanlıkta saklanır.

Karbon sülfür şişenin 2/3 ne kadar dolu ve iyice kapatılmış olarak bulundurulur.

Karbon sülfür atların gastrofilus larflarına, solucanlarına ve strongilidae'lerine karşı etkindir. Atlara 20-30 g, 1,5 litre keten tohumu meseresi içinde, yahutta jeâlatin kapsüllerde (10,0 atlara birer saat ara ile 3-4 kapsül) verilir.

Karbon sülfür şiddetli irkiltici olduğundan element halinde —(olduğu gibi) — kullanılmamalıdır. İlâcın etkisi bir sürgüt ile tamamlanır.

ARSENİOS ASİD (Fasikül 1, sayfa 153 e bakılması).

Arsenios asid yuvarlak barsak kurtlarına karşı etkilidir, şeritlere etkisi nisbeten zayıftır.

Arsenios asid Fowler mayii şeklinde olmak üzere hayvanların içme suları ile yahut kepek çorbası içinde olarak bir hafta müddetle erişkin atlara günde iki çorba kaşığı, tay, danalara günde iki tatlı kaşığı verilir. **Sürgün oldukça ilâca son vermek lâzımdır. Çünkü bu hal zehirlenmenin başladığına dalalet eder (Önemlidir).**

TEREMENTİ ESANSI (Fasikül 2, sayfa 141-142 ye bakılması).

Terementi esansı antelementik gaye ile bilhassa saf şekli kullanılır. Atlara hind yağı içerisinde olmak üzere 20-100,0, kanatlı hayvanlara eşit miktarda zeytinyağı ile karıştırılarak birkaç gün müddetle ve günde 1-2 tatlı kaşığı miktarı verilir.

G. g. hayvanlarla domuzlarda timol ile birlikte kullanılır. Bu maksatla 1 k. timol + 3 k. terementi esansı ısıda eritilir ve 12 k. mayi parafin katılır. Böyle bir tertipten sığırlara 200-300 sm³, koyun, keçi ve domuzlara 30-50 sm³ yekdiğerini takibeden üç günde verilir.

SANTONİN. (Fasikül 2, sayfa 131 ve 132 ye bakılması).

Tesiri: Santonin bilhassa solucanlar üzerine etkilidir. Cestodlara, oksiyürlere, ankilostomlara ve kıl kurtlarına etiksi zayıftır. Santoninin yuvarlak kurtlara tesiri onları uyarak hareketlerini arttırmakla olur. Santonin solucanları ince barsaklardan kalın barsaklara döker, oradan da sürgüt ile dışarı atılır.

Santonin barsaklarda kısmen emilir. İdrar sarı yeşil bir renk alır. Fazla miktarlarının kullanılması ile zehirlenmeler (santonin zehirlenmesi) husule gelir.

Santonin küçük hayvanlarda solucanlar üzerine tesir eden önemli ilâçlardan biridir.

Santonin solucanları öldürmediğinden ilâcın son dozunun verilmesinden 2 saat sonra bir sürgüt verilmekle (kalmel, sodyum sülfat) tesiri tamamlanır.

D o z u :

At ve Sığır	G. g. k. hayvanlar	Domuz	Köpek
5 - 10,0	1 - 5,0	0,5 - 1,0	0.02 - 0,2
	Kedi		
	0,02 - 0,05		

Genç yaşta bulunan hayvanlar santonine karşı fazlasile hassastırlar. Bu sebepten dolayı bunlara santonin verilmek icabettikte yaşlılara verilen miktarın 1/10 u hesabedilerek kullanılır.

KENOPOD ESANSI (Fasikül 2, sayfa 132 ve 133 e bakılması).

T e s i r i: Özellikle solucan ve ankilostomlara karşı tesiri fazladır. Yalnız tehlikeli bir ilâçtır, kullanılmasına dikkat etmek icabeder. Zehirlenme genç köpeklerde (sallantı, düşkünlük, sağırlık), domuzlarda (uyarma hali, cebrî hareketler, spazm, ölüm) görülmüştür. Kullanılmasından önce ve sonra bir sürgüt (hind yağı, istizin vs.) verilmelidir.

D o z u :

At	Dana	G. g. k. hayvanlar
14 - 18,0 jelâtin kapsül içinde	30 - 50 damla günde 3 defa olmak üzere muhatî ilâçlarla yahut süt içinde	Kg/0,2 g 150 g süt içinde
	Köpek	
	1 - 4 damla	

KENOPODYUM HAVİ ANTELMENTİK İLÂÇLAR

VERMOLİN. Kenopod esansı + Lindane

ANTELMİN. Memleketimizde Eczacıbaşı İlâç Fabrikası tarafından hazırlanan bir antelmentik olup terkinde piperazin sitrat ve nikotirik asid ihtiva eden kokusuz, lezzetsiz, beyaz renkli bir müstahzardır.

Ö z e l i k l e r i : Hayvanların içme suları, kepek çorbası ve kuru yemleri içerisinde katmak suretile verilir. Suda erir, suyun ve yemin lezzetini bozmaz, iştahı kesmez. Hayvanlarda parazitleri bertaraf etmek suretile vücudun tabii mukavemetini ve verimlerini artırır. Zehirliliği olmadığı gibi, hastalıklı hayvanlara verilmesinde de sakınca yoktur. İhtiva ettiği nikotirik asid tesirile uzviyeti kamçılar, gelişmesine yardım eder, ve hastalıklara dayanışmayı artırır.

Antelmin :

Atlarda : Askarid (Solucan), oksiyür, strongylus vulgaris (kı-zıl kurd),

Sığır ve Danalarda : Askarid - Vitirlorum,

Domuzlarda : Askarid, Oesophagostom,

Köpek ve Kedide : Askarid, Uncinaria,

Tavuk ve Hindide : Askarid, Heterakis türlerinden barsak parazitlerine karşı piperazin sitrat ihtiva etmesi sebebiyle şimdiye kadar kullanılmış olan ilâçlardan daha yüksek antelmentik tesire maliktir.

Umumiyetle bir defalık tedavi ile bu parazitlerin hepsi telef olur ve barsaktan tard edilir.

K u l l a n m a u s u l ü :

Antelmin, atlarda, sığır ve danalarda, kepek çorbası içinde, domuzlarda sulu ve kuru yem içinde, köpek ve kedide bir fincan şekerli su veya süt içinde eritilerek kaşıkla içirmek veyahut yemlerine karıştırılmak suretile verilir.

Tavuk ve Hindilere : 3-4 saat içinde sarfedecekleri içme suyu içerisinde eritilerek içmeleri temin edilir, hayvanlar bu suyu tamamen içip bitinceye kadar başka su verilmez.

Yemlerine ilâç konan hayvanlar bütün bir gün yalnız bu yemle beslenir, başka yem yedirilmez.

Verilecek miktarlar :

Atlara : Her 100 kilo canlı ağırlık için 75 - 100 g,

Sığır ve Danalara : Her 100 kilo canlı ağırlık için 75 - 100 g,

Domuzlara : Her 50 kilo canlı ağırlık için 25 - 30 g,

Köpek ve Kedilere : Her bir kilo canlı ağırlık için 0,75 g,

Tavuk ve Hindilere : Her bir kilo canlı ağırlık için 0,50 g hesabına verilir.

PHENOTHIAZINE, (Thiodiplénylamine). Suda eriyen sarı yeşil renkli, tamamen kokusuz ve lezzetsiz bir tozdur. Hayanlara aç karna olmak üzere bir miktar yemle karıştırılmak suretile ve bir defalık doz halinde kullanılır.

Phenothiazin, strongilidae'lere karşı kat'i tesire maliktir. Aynı zamanda mide kurtlarına ve ankilostomlara da iyi etkisi vardır. Şeritle-re, kelebeklere, akciğer parazitlerine ve gastrofilus larflarına tesiri zayıftır. Yan etkilerinden iştahsızlık, durgunluk gibi belirtiler nadiren görülür.

D o z u : Atlara 20 - 30,0, taylara 8,0, sığırlara 45,0, koyunlara 25,0 domuzlara kilogram vücut ağırlığına karşı 0,5 g, kanatlı hayvanlara kilogram vücut ağırlığı için 1 g dır. 4-7 günlük ara ile 1-2 defa ilâç tekrarlanabilir. Koyunlara tuzla birlikte 1 + 9 verilebilir. Köpeklerin fenotiazin'e karşı tahammülleri fenadır. Antiparaziter tesiri bunlarda tam ve mükemmel değildir. Fenotiazin tedavisine tabi tutulan hayvanlarda bir hafta kadar iştah azalır ve koyunların yapağalarının rengi değişikliğe uğrar, fakat bir haftalık bir müddetten sonra tekrar eski halini alır.

VERMOZAN. Eczacıbaşı İlâç Fabrikası tarafından hazırlanmış bir preparattır.

T e r k i b i : Phenothiazine ve Hexachloréthane ile yapılmış olup bakır ve kobalt unsurlarını da ihtiva eder; yeşil renkli, káfura benzer kokulu bir tozdur, su ile karışır.

Ö z e l i k l e r i : Sığır, koyun, keçilerin mide ve barsaklarında yaşayan kurtları —Ostertagia, Hemonchus contortus, Trichostrongylus axei, Oesophagostomum columbianum, Oesophagostomum radiatum ile

karaciğer parazitlerini (*Fasiola hepatica*, *Fasiola gigantica*, *Dicroselium lanceolatum*) öldürür. Tatbiki çok kolaydır.

Kullanma yerleri:

Vermozan, sığır, koyun,, keçilerin mide, barsak kurtları (*Strongylosis*) hastalığı ile karaciğerde kelebek (*Distomatosis*) hastalığının koruma ve tedavisinde kullanılır.

Kullanma usul ve zamanı:

Vermozan, koruyucu olarak : Her yıl hastalık başlamadan evvel Ekim ayından itibaren Mide, Barsak kurtları (*Strongylosis*) ve kelebek (*Distomatosis*) hastalıklarının daima görüldüğü yerlerde butunan sığır ve koyunlara ayda bir defa olmak üzere verilir. İlâçlama Nisan ayına kadar devam eder.

Tedavi edici olarak : Hastalık zuhur etmişse derhal ilâç tatbiki ne başlanır; dozlar birer aylık fasılalarla verilir. İlâcın kıl kurtlarını tamamen öldürmesi için, hayvanları ilâç verilmeden evvel, 12 saat, ilâç verildikten sonra da 4-5 saat aç bırakılmalıdır.

Vermozan, renkli olduğu için döküldüğü takdirde deri ve tüylerde geçici bir boyama yapar. Keza ilâç verilmiş hayvanların pisliği, idrarı ve hatta sütünde bir kaç gün devam eden bir kırmızılık görünürse de bu bir mahzur teşkil etmez.

Vermozan :

Bir aylıktan aşağı kuzulara, üç aylıktan aşağı buzağılara, doğumdan bir ay evvel ve bir ay sonraya kadar gebe ineklere, yirmi gün içinde kesilecek hayvanlara, aşırı derecede zayıf olanlara verilemez.

EFURON. Eczacıbaşı İlâç Fabrikası tarafından hazırlanan yerli bir preparat olup terkibinde Nitrofurazone, Penicilline procaine ve dolurucu maddeyi ihtiva eder.

Efuron, bir günlük civcivlerden itibaren her yaşta ve her nevi kanatlı hayvanların coccidiosis, bulaşıcı ishal hastalığında tedavi koruma için kullanılır. Civcivlerin çabuk büyümesini temin eder.

Kullanma usulü : Efuron, hayvanların yemlerine karıştırılmak suretile ve aşağıdaki usullere riayet edilerek kullanılır:

1 — Hastalık salgın ve şiddetli ise, bütün hayvanların yemine 10 kiloya 100 gram hesabile karıştırılarak bir hafta devamlı yedirilir.

2 — Hastalık yeni başlamışsa, bütün hayvanların yemine 20 kiloya 100 gram ilâç karıştırılarak 10 gün devamlı yedirilir.

3 — Cıvıv ve piliçleri hem hastalıktan korumak ve hem de çabuk büyütme için yemlerine 40 kiloya 100 gram hesabile ilâç katıp iki üç ay devamlı olarak yedirilir.

İ N D E K S

A		Barisol	20
Absorbentia	10	Baryum klorür	19
Acide picrique	28	Boviverm (Meiners)	29
Acidum picricum	28	C	
— picronitricum	28	Calcii carbonas precipitatus	11
Afalon kapsülleri	28	Camala	25
Akçöpleme rizomu	13	Carbonate d'ammonium	12
Alcool de moutarde	6	— de chaux précipité	11
Altun kök	11	Carboneum sulfuratum	31
Ammoniaque liquide	10	Cardamom	9
Ammonii carbonas	12	Cardamomi fructus	9
Amonyak mahlülü	10	Cascarille	1
Amonyum karbonat	12	Cesol ve Neu - Cesol	23
Amonyum klorür	10	Chlorure de baryum	19
Anber kabuğu	1	Chologoga	15
— esansı	1	Civan perçimi	1
— hulâsası	1	Colchici semen	14
— tentürü	1	Cortex cascarillae	1
Antelmentik (Helmentlere karşı kullanılan) ilaçlar	23	Craie préparée	11
Antelmin	35	Cubabae fructus	7
Antemetica	16	Cubébe	7
Anthémétiques	16	Cuprum oxydum	28
Antifermentatifes	11	C	
Antifermentativa	11	Çiydem tentürü	14
Apiol	4	— tohumu	14
Aquae asae foetidae	4	D	
Arekolin hidrobromat	21	Distex, a	25
Arsenios asid	32	Distex, b	25
Asa foetida	4	Distofajin	31
Ase fétide	4	Distol	24
Aslan dişi	1	Distomosan	29
B		Distosan	29
Bakır oksid	28	Doryl	23
Barii chloridum	19		
Bariyomyl	20		

E	
Ecobol	25
Efurol	36
Eğelin	24
Electuarium sennae	18
Emetica	15
Emétiques	15
Erkek eğrelti otu rizomu ve pre- paratları	24
Eseridin	23
— tartarat	23
Espèces purgatives	18
Essence d'ase fétide	5
— de cascarille	1
— de moutarde synthétique ...	6
— de persil	3
Extractum cascarillae	1
Extrait de cascarille	1

F	
Felfelek	25
Fermantasyona karşı kullanılan ilâçlar	11
Feuille de séné	17
Filinol	24
Fisostiğmin sülfat	21
Fleur de couso	27
Flix - Neu	24
Flores Koso	27
Fructus petroselini	2
Fruit de persil	2

G	
Gaz emen ilâçlar	10
Geviş getirten ilâçlar	11
Golfin	19
Graine de pepon	28

H	
Hardallı ispirto	6
Hazırlanmış tebeşir	11
Helmidrast (Marienfelde)	30
Hepatol	25
Herba millefolie	1
Herba serphylli	4
Herbe de millefeuille	1
Hexachloréthane	29
Hiltit	4

İ	
İgitol	28
İnfusion de Vienne	18
İnfusum sennae compositum	18
İpeka kökü	11
İyod tentürü	16

K	
Kabak çekirdeği	28
Kakule	9
Kalomel	11
Kalsine magnesi	10
Kamala	25
Kara büber	6
Kara hindiba otu	2
Karbon sülfür	31
— triklorür	29
Kenopod esansı	33
Kenepodyumu havi antelmentik ilâçlar	34
Kloroform	28
Kokain hidroklorat ve nitrat	16
Kreolin	11
Kusmayı önliyen ilâçlar	16
Kuso çiçeği	27
Kusturucu ilâçlar	11
Kusturucu tartar	15
Kübabe	7

L	
Lentin	23
Liquor ammoniae	10

M	
Magnesium karbonat	10
Maydanoz esansı	3
— tohumu	3
Merkuro klorür	11
Mide salgısını nötrliyen ilâçlar ...	10
Moutarde noir	5
Mürekkebin sinakeki infusyonu	18
Müşhil enva	18

N	
Nar ağacı kabuğu	27
Nautisan	17
Nemural	26
Neutralisantia	10
Noix d'aréc	25

O	
Oleum asae foetidae	5
— cascarillae	1
— petroselini	3
— sinapis	6
Oxyde de cuivre	28

Ö	
Öd salgısını arttıran ilaçlar	15

P	
Perchlorethane	29
Peremesin	16
Phénothiasine	35
Pikrik asid	28
Pilokarpin hidroklorat	20
— nitrat	20
Piperis nigri fructus	6
Poivre noir	6
Prokain	16

R	
Racine de gingebre	9
— en feuille de dent de lion ...	2
— de varaire	13
— de veratre	13
— taraxaci cum herbe	2
Rhizoma veratri	13
— gingiberis	9
Ruminatoria	11

S	
Santonin	32
Sateri berri	4
Semen arecae	25
Semance de colchique	14
Semina cucurbitae	28
Sennae folium	19
Sennatin	19
Sentetik hardal esansı	6
Serapis (Aubing)	30
Serpolet	4
Sesquichloratum	29

Sinameki macunu	18
— yaprağı	17
Sinapis semen	5
Sindirim sistemi hastalıklarında kullanılan başlıca ilaçlar	1
Siyah hardal tohumu	5
Sodyum bikarbonat	10
Species laxantes	18
Spiritus sinapis	6
Sulfure de carbon	31
Sürgütler	17

S	
Şeytan tersi	4
— — esansı	5
— — suyu	4
— — tentürü	4
Şiddetli uyarıcı tesire malik bahar lılar	5

T	
Teinture de cascarille	1
— d'ase fétide	4
— de colchique	14
— de varaire	13
— de vératre	13
Terementi esansı	13
Tersip edilmiş kalsyum karbonat ...	11
Thiodiphenilamine	35
Tinctura asae foetidae	4
— Cascarillae	1
— colchici	14
— Veratri	13

V	
Veratrin	15
Veratri rizomu	13
— tentürü	13
Vermocain (Meiners)	30
Vermozan	35
Vermolin	31

Z	
Zencefil	9

Yanlış Doğru Cetveli

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
3	1 üstten	Stemahik	Stomahik
6	14 alttan	İçinden	İçerden
8	15 üstten	lenkorrhoe'lerinde	leukorrhoe'lerinde
9	9 »	buharlı	baharlı
9	15 »	Eletteria	Elettaria
9	6 alttan	esmere	esmer,
10	4 »	N H ₄	N H ₃
10	9 »	osteomalansi	osteomalasi
11	10 »	Antifermantifs	Antifermantatifs
14	11 »	kamkula	Karinkula
14	2 »	sistemi	sistemini
15	2 »	odmuzlara	domuzlara
16	14 üstten	premesin	peremesin
16	3 »	9,2 - 0,3 g	0.2 - 0,3 g
18	4 alttan	sinemeki	sinameki
20	7 üstten	per os kelimesinin altına	Vena içi :
20	17 »	gramı edilir.	gramı zerk edilir.
21	9 »	cisimlerde	cisimlerinde
22	18 »	0,05 - 5	0,05 X 5
23	13 »	z harfi matbaa hata- sı olup fazladır.	
24	6 »	distonun	distomum
25	1 »	kanala	kamala
25	9 »	hidrojenlin	hidrojendeki
25	16 »	Rottlerinei	Rottlerine'i
25	9 alttan	alkoloid	alkaloid
26	10 üstten	10 - 250	100—250
26	10 »	150 - 500	150—250
26	10 »	5 = 7.5 = 10 sine	5—7, 5—10 g sine
26	12 »	5 - 15 - 20,0	2—3,0
30	7 »	klorlu	karbonlu

Not : Kitabımın basılması sırasında Ankara'da görevimin başında bulunamadığım c'hetle eserim fazla yanlışlı olarak yayımlanmıştır.

Kitabımın sonuna bir yanlış - doğru cetveli eklemiş bulunmaktayım. Okuyucularımı düzeltme zahmetile karşılaştırdığımdan özür dilerim.

Prof. Dr. Nurettin ÖRTEL

